

LUPTA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

In franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

In alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350
FRF 400

USA 60 sau echivalent
USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Tétex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 46.02.14.37

Numărul 243

7 aprilie 1995

TARA ÎN CARE PREȚUL LEGII ESTE VIAȚA...

Dumitru Iuga a intrat în greva foamei pe 2 martie. De peste 6 luni Televiziunea și Radio-ul funcționau în afara legii. Cele două comisii culturale ale parlamentului amănau de tot ațta vreme validarea candidaturilor pentru consiliile de administrație ale celor două instituții. Problema era că ar fi trebuit să-i confirme pe primii clasați la alegerile din iulie 1994 pe listele personalului de specialitate Tv - Gabriel Liiceanu, autorul "Apelului către lichele" și N.C. Munteanu, cunoscutul ziarist de la Europa Liberă. În 16 martie a.c., comisiile cu pricina l-au acceptat pe N.C. Munteanu și l-au respins pe Gabriel Liiceanu, în locul cărui a fost ales Paul Șoloc, cel care transmite buletinul de informații președinției, înainte de a fi transmis pe post, pentru control și modificări. Lista personalului de specialitate din TvR fusese "dublă" cu lista directorului Popa și numai de această a doua listă, ilegală, au ținut seamă comisiile. Membrii opoziției din comisii au explicat că au acceptat "compromisul", pentru a se intra în legalitate! ... De fapt se intra în cea mai scandalosă ilegalitate.

În plus, apartenența celor 13 persoane propuse de comisii plenului parlamentului pentru consiliul de administrație al televiziunii modifică raportul legal - 7 reprezentanți ai puterii și 6 ai opoziției - cu 8 la 5. Cei propuși sunt: N.C. Munteanu, Paul Șoloc (propuși de TvR), Paul Dobrescu (propus de președinție), Dorin Suci (de guvern), Dumitru Miron, Ctin Pivniceru, Tudor Dumitru Savu (propuși de PDSR), Vartan Arachelian (propus de PNȚCD și ales în locul lui Ion Caramitru), Radu F. Alexandru (propus de PD-FSN), Nicolae Băciuș (propus de PUNR), Stere Gulea (propus de PAC), Mircea Hamza (propus de PRM, al cărui vice-președinte este!) și Galfavi Zsolt (propus de UDMR). Lista ignoră votul salariaților din TvR.

În vreme ce tinerii Alianței Civice strângeau semnături în fața Senatului pentru respectarea legalității în Televiziune, în 18 martie, patru deputați ai comisiei de cultură din Camera Deputaților, printre care șeful acesteia Gabriel Țepelea (PNȚCD), s-au aliniat la Televiziune cu Dumitru Iuga și numeroși salariați solidari cu acțiunea acestuia. Lucia Hossu Longin a reamintit că metodologia de alegere din iulie 1994 a fost acceptată de direcția Televiziunii și că "lista Popa" nu avea susținerea personalului de specialitate. În plus, unele partide au încălcat legea propunând, și comisia validând, candidați membri de partid. Comisiile au greșit, comisiile trebuie să repare greșeala a mai spus realizatoarea "Memorialului Dureri".

Dumitru Iuga continuă greva foamei. Alegerile au fost câștigate de actuala majoritate "cu televizorul" și Dumitru Iuga e gata să moară tocmai pentru ca informația transmisă pe micul ecran să iasă din capcana manipulării. O evidență care însă scoate cu dificultate lumea noastră balcanică din indiferență. Abia în ultima săptămână a lunii martie se precipită mobilizarea. Numeroase sindicate, printre care BNS

(peste 800.000 membri) și formații politice își exprimă solidaritatea cu D. Iuga. În 27 martie, Matei Brătianu, liderul Federației Sindicatelor din Poștă și Telecomunicații intră și el în greva foamei.

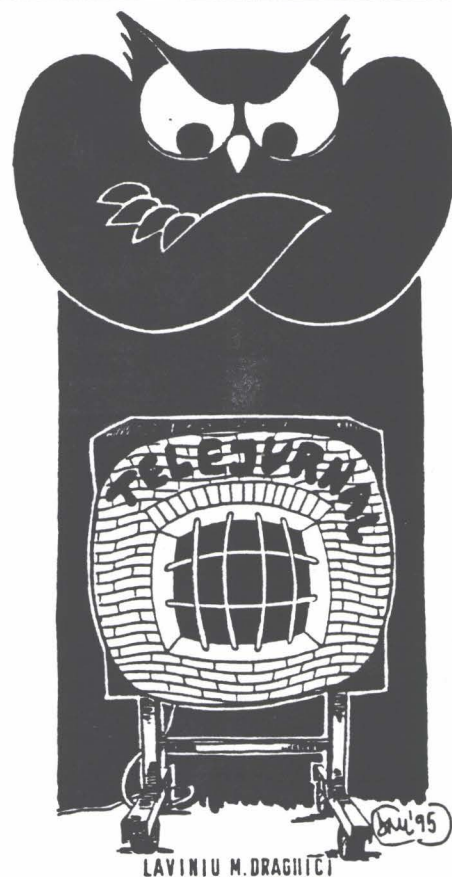
În seara aceeași zile - nu-i niciodată prea târziu? - Gabriel Țepelea și alți doi colegi ai săi din comisia culturală a Camerei Deputaților își dau demisia. În fine, parlamentarii opoziției - cu excepția celor din PD-FSN - declară greva parlamentară. Sunt împiedicați să-și explice la microfon hotărârea de teamă ca declarațiile lor să nu treacă la "Actualitățile" televizate, unde se transmite vizita lui Ion Iliescu în Albania...

În 28 martie intră în greva foamei alți trei specialiști din TvR: Maria Boștină, regizor de montaj-emisie, Nicoleta Iancu-Brătescu, regizor de studio și Dumitru Burcă, cameraman.

Semnele de solidaritate cu Dumitru Iuga depășesc limitele naționale. Mai mulți reprezentanți la București ai țărilor din Uniunea Europeană, printre care ambasadorii Franței, Germaniei și Spaniei trimit lui Adrian Năstase o scrisoare de protest. În 25 martie, ambasadorul Belgiei, Ignace Van Steenberge, și în 31 martie ambasadorul Franței - țară care este în prezent președinta Uniunii Europene - îl vizitează pe Dumitru Iuga în str. Pangratti, la Televiziune. Își exprimă solidaritatea cu D. Iuga numeroși exilați români dar și filosoful André Glucksman. În fața sediului ambasadei române din Bruxelles și al celui al Comunității Europene se află pichete de protest.

Alianța Civică, AFDPR și Sindicatul Liber din Televiziune organizează, pe 31 martie, la București un miting de solidaritate cu Dumitru Iuga. Participa mai multe sindicate și personalități ale vieții publice și politice. Cca 2.000 de manifestanți. Puțin, când independența informației televizate este interesul a milioane de locuitori ai țării...

Atitudinea puterii poate fi rezumată în fraza scantorului Vasile Văcaru, care declară Agenției Mediafax : "Dl. Iuga este liber să moară dacă dorește. Este alegerea lui. Trăim într-o democrație". Ca și când Dumitru Iuga ar fi un maniac al sinuciderii sau ar fi cît se poate de banal ca prețul legii să fie plătit cu viața... Majoritatea parlamentară a decis să persiste, în cinism și ilegalitate. În 3 aprilie, în plenul legislativului, membrii opoziției poartă banderole pe care scrie "solidar cu D. Iuga". Șt. Augustin Doinaș citește un comunicat în care anunță că membrii Opoziției nu participă la votul pentru Consiliul de Administrație al Televiziunii. Grupurile parlamentare ale PNȚCD, PAC, PL '93, PER PSDR părăsesc sala. Rămăși între ei, parlamentarii majorității, simțindu-se ca în familie, transformă "dezbaterele" - ajunse la urechile muritorilor de rînd prin Radio București - într-un festival de insulte și mitocănie: n-am scăpat de troica moscovită ca s-o înlocuim cu "troica europeană" (aluzie la protestul ambasadorilor Germaniei, Spaniei și Franței). Dumitru Iuga este

LAVINIU M. DRĂGĂLICI

alimentat cu pastile pentru cosmonauți de o diplomată străină... mîrșavii amintind scormelile din iunie 1990, cînd Piața Universității era plină de drogați sau la sediul țăranștilor "minerii" găseau o "mașină de bani falși"! Întrecîndu-se în calomni n-au mai reușit să ajungă la vot decît a doua zi. N-au întrunit majoritatea simplă decît 5 din cei 13 propuși, adică numai aleșii PDSR, PUNR și guvernului. Interesant este că pentru Consiliul de administrație al Societății de Radio - unde au fost acceptați 9 din 13, la vot participînd și parlamentari ai opoziției - a fost ales Ilie Mihai de pe lista Sindicatului Liber, ceea ce înseamnă, implicit, recunoașterea corectitudinii alegerilor din iulie 1994. Fără alte precizări, parlamentul a decis reluarea procedurilor de desemnare a altor candidați.

Într-un comunicat din 5 aprilie, Sindicatul Liber din Radio și Televiziune (2070 salariați din 2900 la Tv și 1490 din 2600 la Radio), constată că nu a fost soluționată nici una din cauzele care au declanșat protestul SLRT și că hotărârile din ziua precedentă sunt de natură politică și încălcă echidistanța și independența stipulate în Legea audiovizualului. Încetarea protestului e condiționată de două garanții: parlamentul să dea un termen limită pentru completarea locurilor vacante și să nu îngăduie nici o ingerință și discriminare în procedura de desemnare a candidaților personalului de specialitate din TvR.

■ Conform calendarului propus în februarie de Emil Constantinescu, în 22 martie au avut loc alegeri pentru președintele Convenției, care este, conform protocolului, și candidatul unic la președinție al CDR. Au fost depuse trei candidaturi, Emil Constantinescu (independent) Ion Rațiu (UDMR) și Nicu Stănescu (Partidul Uniunii Democratice). Consiliul CDR l-a ales pe Emil Constantinescu cu 13 voturi din 17. CDR are și un purtător de cuvânt: ziarista Lia Trandafir, redactor la *Tinerama* și colaborator permanent la Televiziunea Română.

■ Paul Goma a trimis o Scrisoare, data 21 martie, ziua echinoxului de primăvară, scriitorului Liviu Antonescu de la publicația "Timpul" din Iași. Întitulată "Către concetățeni", publicată în țară și în revista "22" iar peste graniță în "Lumea liberă" (New York), scrisoarea lui Paul Goma e un fel de "ce-ar fi, dacă ar fi", adică dacă ar lua în serios sugestia de a candida la președinție. Ea conține un program în 11 puncte, ultimul fiind o taină ce urmează să fie dezvăluită în prima zi, din al doilea an de președinție... Dacă e o glumă, ea nu se potrivește deloc cu seriozitatea dramatică a mizei electorale din 1996. Dacă nu este o glumă, atunci Paul Goma se referă la o țară imaginară.

Nicolae Manolescu, atacat în primul aliniat al scrisorii "Către concetățeni", a declarat că, personal, ar susține candidatura lui Paul Goma

■ Dan Căpățână explică în "România liberă", de ce, în ciuda dificultății de a-i părări pe colegii de o "veritabilă calitate morală și intelectuală" a decis să se despartă de PAC, al cărui membru fondator este. Reproșurile se situează la nivelul principiilor. În primul rând e vorba de "tensiunile de multe ori gratuite" dintre AC și PAC, care au privat partidul de "baza de masă"; în al doilea rând, de "un defect congenital" al căutărilor doctrinare: deși "neoliberal", în teritoriu "s-au organizat acțiuni comune cu Fundații ale Partidului Socialist francez" și a fost propus guvernului Văcăroiu un "compromis tehnic în problema privatizării" care se îndepărtează mult de ideile liberale; în al treilea rând nu e clară strategia pe termen scurt: deși PAC a contribuit la reprimirea PNL în Convenție și a fost inițiatorul Alianței Liberale, al cărei Protocol prevedea unirea liberală în cadrul CDR, PAC a respins ideea fuziunii și a părăsit Convenția; de asemenea, deși Nicolae Manolescu, în ciuda tuturor insistențelor, a refuzat să participe personal la alegerile prezidențiale din 1996, "conducerea la vîrf și domnia sa se opun promovării singurului candidat credibil în momentul de față". În fine, în al patrulea rând, e vorba de "deteriorarea continuă a respectării prevederilor statutare în luarea unor decizii majore la nivelul organizațiilor politice și, nu în ultimul rând, organizatorice", părăsirea CDR nereflectînd "opțiunea filialelor".

■ Uniunea Liberală Brătianu-cartof, cum este numit liderul ei după o demonstrație televizată rămasă de pomină, a fuzionat cu Partidul România Mare al lui Comeliu Vadim Tudor.

■ "Alianța Democratică a Romilor", noul partid care reunește 18 formații, de la partide și alianțe, la șatre, prevede la punctul 4 al Protocolului său susținerea viitoarei candidaturi la președinție a lui Ion Iliescu.

■ *Tinerama* din 15-21 martie se ocupă de Dan Radu Stănescu, din 1990 vice-președinte LADO (Liga pentru Drepturile Omului) care a fost exclus din această organizație. Totul a început în toamna trecută cînd *Jurnalul Național* a publicat o scrisoare deschisă în care președintele LADO, Nicolae Ștefănescu-

Memorialul Sighet,

"o punte pentru țările care au ieșit din totalitarism"

La sfîrșitul lui martie, trei experți ai Consiliului European au făcut o vizită în România "pentru etapizarea și detalierea Proiectului Sighet", inițiat și coordonat de Ana Blandiana împreună cu Remus Rusan (Departamentul de istorie orală), acad. Alexandru Zub (studii istorice), Dorana Coșoveanu (studii muzeografice) și arh. Alex. Beidiman, autorul proiectului arhitectonic. La conferința de presă, dna Florence Babics - expert în finanțări de patrimoniu al Consiliului European - a reiterat sprijinul C.E.; dl Jose Cremades, - de la divizia Patrimoniu al CE - a explicat că "acest proiect nu va fi numai al României, ci va reprezenta o punte între toate țările din Estul Europei", el este nu doar o perpetuare a memoriei, ci reprezintă și "o responsabilitate pentru viitor", deaceia "el trebuie susținut de societatea civilă, direct interesată în respectarea drepturilor omului"; Robert Perks - expert CE, specialist în istorie orală la Biblioteca Națională a Marii Britanii - și-a mărturisit admirația față de "calitatea și cantitatea de muncă depusă pînă acum de Academia Civică". Delegația CE a făcut o călătorie, împreună cu Ana Blandiana, la Sighet și a avut întîlniri cu reprezentanți ai MAE, ai Institutului Bancar, cu ambasadoarea Uniunii Europene în România și cu președintele Asociației Internaționale a Foștilor Deținuți Politici și al AFDPR, Ctin Ticu Dumitrescu.

Drăgănești - despre al cărui tată se "dezvăluia" că a fost atașat militar la Londra și după 1949 "închis pentru crime de război", el însuși, născut la Londra - era acuzat de spionaj, mai exact că, în schimbul ajutoarelor primite prin ambasadele Olandei, Franței și Belgiei, a vîndut informații despre "așa zisele încălcări ale drepturilor minorității maghiare". În ianuarie, dl. Stănescu a mărturisit că este autorul scrisorii. S-a aflat, și dînsul a recunoscut, că, înainte de 1989, nu fusese simplu profesor, ci a predat la Școala de Miliție de la Băneasa și a lucrat la protocolul Ministerului de Interne... Dl. Ștefănescu-Drăgănești - al cărui tată nu a fost atașat militar în capitala Angliei, ci aghiotant al prințului Nicolae și a murit la Aiud fără proces - a dat în judecată *Jurnalul Național*, cerînd 100 de milioane de lei despăgubiri. Dl. Stănescu ar fi încercat să-și ceară scuze...

■ Andrei Comea semnează în "22" (15-21/III 95) articolul "Lături". Cuvîntul noian reactualizat nu numai de cazul Patapievici (v. Lupta nr. 242), ci de realitatea mai generală, "ceața, indeterminarea, imprecizia care acoperă la noi un număr nespuse de mare de acțiuni politice: aproape întreaga noastră existență". Autoritățile dau răspunsuri în doi peri despre teroriști, "mineri", corupți și capitani Soare și "limile permeabile între admisibil și inadmisibil", "între bine și rău, între da și nu" caracterizează o mare parte a vieții publice.

■ În 13 martie, "Academia Cațavencu", "România liberă" și "Azi" anunțau că l-au identificat pe "căpitanul Soare", care s-ar numi Marius Lucian Streche și ar lucra la Biroul de informații politice al președintelui, din cadrul SPP. Au urmat dezmințiri. A apărut apoi un alt Marius Lucian Streche, care lucrează la Unitatea 0215 a Ministerului de Interne, dar nu s-a ocupat de Patapievici!...

■ Comisia parlamentară pentru Apărare, condusă de Radu Timofte (PDSR) a început audierile în "cazul Patapievici". În 21 martie a fost audiat Comandantul UM 0215 - serviciu de informații din cadrul Ministerului de Interne -, gen. lt. Dan Gheorghe. SRI declarase: "căpitanul Soare aparține altor servicii".

■ Legea Siguranței Naționale prevedea 6 servicii secrete, care toate ar fi trebuit controlate de parlament. De fapt, aceste servicii sunt ca steagurile lui Pristanda, fiindcă Gilda Lazăr (*Lumea liberă*, 25 martie) găsește 9. UM 0215 de pe lîngă Ministerul de Interne, format din cadre ale Securității Municipiului București, înființată de Gelu Voican sub numele "Direcția de paza a obiectivelor de interes politic", aportul acesteia la minieriadă fiind "intrat în legendă". Un serviciu informativ în cadrul Inspectoratului General al Poliției. Serviciul de Pază și Protecție, care are în plus un Birou de Informații al Președintelui, din care ar face parte și Mircea Hamza (vicepreședinte PRM). Mai există și Serviciul de Informații Externe, condus de fostul

consilier prezidențial Talpeș, Direcția de Informații Militare, Direcția de Contraspionaj și Departamentul tehnic de comunicații al guvernului. La guvern mai există Corpul de Control al primului ministru, care controlează laolaltă adversarii politici și piețele Capitalei. Fiecare dintre aceste servicii, după părerea Gildei Lazăr, și-a creat o securitate a securității. Doar SRI este controlat oficial de parlament. Toate însă sunt subordonate Consiliului Suprem de Apărare al Țării, aflat sub patronajul gen. Vasile Ionel și în subordonarea directă a președintelui Ion Iliescu. "Așa că nici vorba de concurență neloială", conchide Gilda Lazăr.

■ Decretul (secret) nr. 8, din 16 iulie 1990, de înființare a Unității Speciale de Pază și Protocol, devenit Serviciu de Pază și Protocol (SPP) a fost semnat de Ion Iliescu, fără semnătura primului ministru și fără a obține avizul parlamentului. Nu exista deci bază legală pentru emiterea acestui decret, dar el funcționează neturburat de 5 ani, fără nici un control. Mai mult, Anexa 5 cuprinde obligații Ministerului de Interne în sprijinirea SPP, ca și cînd poliția i-ar fi subordonată. Petre Mihai Băcanu (*România liberă*), care a citit anexele Decretului 8 scrie că SSP are atribuții mult mai numeroase chiar decît fosta Direcție a 5-a a Securității.

■ În 17 martie, Marius Ghilezan, ziarist, care anchetă cazul "căpitanului Soare" pentru "România liberă", a fost arestat împreună cu studentul Adrian Nicolae de la domiciliul lor, sub pretextul unor declarații referitoare la prezența lor la această adresă. Polițiștii, care nu se legitimează, îi duc la Circa 13 a Municipiului București. Anchetă separată a celor doi, efectuată de niște civili, alunecă vertiginos de la pretextul inițial, către cazul căpitanului Soare... și mai ales către relațiile ziaristului cu Ministerul de Interne și alte servicii secrete românești și străine. Au fost eliberați după cîteva ore și o percheziție. Impresia lor a fost că circa 13 nu era decît gazda temporară a reprezentanților unui serviciu secret, interesat de informațiile și relațiile ziaristului.

■ La 24 martie, SRI a sărbătorit 5 ani de la înființare. S-a început științific, cu o sesiune de comunicări la Institutul Superior de Informații, în 17-18 martie. S-a vorbit despre imaginea filosofiei românești în lume, despre evoluția demografică, iar secretarul de stat de la Cultură, M. Ungheanu, a vorbit despre codificarea ostilă a informației, s-a mai vorbit și despre corupție ca pericol național. Adjunctul comandantului SPP a vorbit despre "Valori morale militare în perioada de tranziție" (!) A fost și un program artistic. De o remarcabilă sinceritate a fost versul "habar n-ai că sunt lîngă tine...". Cît despre proiecte, dl. Ulieru a declarat că se preconizează înființarea unei secții de ... jurnalism. Între timp, în

Cehia s-a deschis un prim lot de 60.000 dosare, în Polonia se discută deschiderea arhivelor fostei poliții politice.

■ Aleșii au avut o activitate ferbilă în 21 martie, de echinoxul de primăvară. Un acces brusc de vitalitate i-a împins să voteze legi care erau blocate în sertare de luni de zile. Senatul a ratificat convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale. A fost adoptată legea privatizării (183 voturi pentru, 110 contra și 43 de abțineri). Legea prevede împroprietărirea cu 30% din capitalul social al societății comerciale, procent diminuat de exceptarea de la aplicarea legii a băncilor și IAS-urilor. În același zi a fost votată (cu 172 voturi pentru, 12 împotriva, 43 de abțineri) Legea falimentului, botezată Legea privind insolabilitatea comercială, cu toate cele 92 de articole. Legea e departe de a da lovitura de grație sectorului de stat inefficient, creator de blocaje financiare, fiindcă regiile autonome și societățile comerciale - deci cele care au capital majoritar de stat - fac parte dintr-o listă specială și nu pot fi declarate falimentare. Deputații PD (FSN) au votat pentru. Opoziția contra sau s-a abținut, fiindcă legea încălca principiul constituțional al egalității formelor de proprietate.

Legea privatizării și legea falimentelor făceau parte din pachetul cerut de Fondul Monetar Internațional pentru modernizarea cadrului legislativ.

■ Guvernul a dat o ordonanță în urgență, aplicabilă din 8 martie, deși parlamentul nu se afla în vacanță și reglementarea n-avea nimic excepțional. Ea se referă la salarizarea în regiile autonome și în societățile comerciale cu capital majoritar de stat, adică a majorității populației active. Ordonanța pune astfel în paranteză negocierile cu sindicatele pe tema salariilor. Cum observă Șerban Orăscu (*Europa Liberă*) ea contravine Constituției, care garantează "dreptul la negocieri colective în materie de muncă" (art. 38, al. 5), și care prevede că reglementarea raporturilor de muncă trebuie să facă obiectul unei legi organice. Contravine și convențiilor internaționale asupra Drepturilor Omului, iar politic înseamnă o reîntoarcere la economia planificată: statul proprietar legiferează și planifică producția și salariile, indiferent dacă se ascunde sub denumiri ca "regie autonomă" sau "societate comercială".

C.N.S.L.R. - Frăția, cu care s-a solidarizat și "Sanitas", a declanșat un val de manifestații pe 17 martie în toate reședințele de județ și în 21 martie la București. BNS (864 000 membri) a început acțiunile greviste din 14 martie, iar pe 23 martie la București, a cerut retragerea ordonanței, fiindcă "salariile se negociază liber într-un stat de drept". CSN - Cartel Alfa (peste 800.000 membrii), a cerut aplicarea "modelului Reșița", dacă pînă în 30 martie nu se va semna un protocol cu guvernul care presupune retragerea ordonanței, printre alte 12 puncte. La această Confederație s-a afiliat și Alma Mater, Federația Sindicatelor din Învățământul Superior, care a cerut reducerea fiscalității suportate de unitățile de învățământ și micșorarea tarifelor de energie electrică și termică pentru școli și universități. Victor Ciorbea, președintele Confederației Sindicatelor Democratice din România (CSDR) vede în ultimele acțiuni ale guvernului o încercare de a anihila sindicatele și de a pregăti un regim de tip latino-american, în care forța politică și financiară să fie deținută de un grup restrâns de oameni.

Ordonanța n-a făcut decât să-i oblige pe liderii confederațiilor sindicale să canalizeze un protest care se exprima de 4 luni, în diverse orașe, împotriva

Țara în care pseudo-comuniștii au urmat pseudo-comuniștilor...

pentru presă în jud. Bacău spre a arăta pe viu cazuri de poluare. Jurnaliștii s-au crucit:

☛ Bugetul sănătății pe 1995: 179 lei pe zi (*România liberă*, 2.III). Nici măcar costul unui mic dejun la spital.

☛ În acest timp, surse ale Ministerului Sănătății declară că o epidemie de tuberculoză este iminentă (același ziar (3.III). Altă cifră, România are 54% din numărul copiilor din Europa contaminați de SIDA. De notat că la Sănătate funcționează același tandem din timpul lui Ceaușescu: Iulian Mincu + Dan Grigorescu, atunci și acum, ministru + secretar de stat. Simplă coincidență.

☛ Mai mulți ofițeri M.I., mergînd pînă la gradul de colonel, au fost destituiți fiindcă erau implicați în traficul cu automobile furate din Occident. Mașinile erau revopsite și seriile schimbate într-un atelier militar (*Adevărul*, 3.III). O afacere care n-a mers mult timp pe roate.

☛ Nou episod al "privatizării securiste" la Oradea. După întreruperea activității lui Mircea Cociș, importul de bere austriacă (de la același furnizor) a fost preluat de SRI Alida Trade, o firmă care folosește localurile și personalul campionului fraudei vamale. Unică acționară: fiica fostului comandant al securității jud. Bihor, col. Ioan Popescu (*România liberă*, 3.III). Cine spunea că "economia de piață se bazează pe corupție și imoralitate"?

☛ La of. PTT 44 București a fost prinsă o oficianță care fura corespondența spre a deslipi timbrele și a mai recupera în treacăt ceva bani strecurăți în plicuri de imprudenți. Acasă, la "filatelista", s-au găsit multe plicuri + dolari + carnete cu 800.000 lei Economii. (*Adevărul*, 3.III)

☛ Călătorii care ajung la frontiera apuseană a României se plîng de lungile așteptări. Cauza principală e lipsa de personal și structuri necesare. Explicația: buget sărac. Așa se face că, doar în 4 zile, vameșii unguri au descoperit 100 kg droguri "scăpate" la vama româna Nădlac. Vestea, evident, preluată de toate mediile ungare (*România liberă*, 4.III). Între vecini pot exista și competiții pașnice.

☛ În clasamentul mondial al protecției muncii, România se află pe locul I. De la coadă. E drept, împărțind rușinea cu Malaezia. Date publicate de BIM (Biroul Internațional al Muncii) și preluate de *România liberă* (4.III)

☛ În industria lemnului, de pildă, la fiecare 3 min. are loc un accident, la fiecare 10 zile moare un om (*Europa liberă*, 16.III). Cum spunea Tovarășul, totul pentru om.

☛ Ministrul Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului a organizat o excursie de documentare

Cursul valutar pe 1. IV 95 :
1 \$ 1847 lei, 1 DM 1348, 1 FF 385

sărăciei. În 23 martie se aflau 50.000 de oameni pe străzile Bucureștiului și alte mii în diferite orașe ale țării, care au strigat numele Reșiței ca un reper simbolic. Dacă revendicările lor nu vor fi ascultate, începînd din 3 mai, sindicaliștii sunt gata să iasă din nou în stradă pe termen nelimitat.

Înainte de această ordonanță, care plafonează salariile, prețurile fiind lăsate de capul lor, parlamentul a votat în unanimitate ca indemnizațiile aleșilor națiunii să fie scutite de impozite!... Salariul celorlalți muritori este cu peste 65% afectat de fiscalitate.

rul Troțuș devenise pipe-line. Petrolul curgea gîrlă pe el. Înetăți, oamenii presei n-au putut bea apă din fîntini, poluate și ele. (*România Liberă*, 7. III). Este și asta o formulă de a exporta petrolul pe mare.

☛ Semne descifrate de specialiști arată că un viitor centru seismic, mai puternic decît cel din Vrancea, ar putea apărea în Dobrogea (*România liberă*, 7.III). Centrala atomică în construcție este optim plasată față de ambele centre.

☛ La Suceava, s-a descoperit o bombă sub un automobil. Ofițerul venit s-o dezamorseze a fost ucis în explozie, în timp ce mai mulți ofițeri și subofițeri au fost răniți. Ancheta a stabilit că vizat era proprietarul mașinii = puțină gelozie + ceva invidie. (*România liberă*, 9. III) Vitriolul Miței Baston rămîne de actualitate.

☛ Un minut de convorbire telefonică România-Franța = 1820 lei.

☛ Un recent sondaj Gallup plasează cotidianul guvernamental "Vocea României" pe locul celui mai puțin citit ziar (*România liberă*, 13.III). Și ce frumoasă hîrtie are...

☛ Salariații de la "Rulmentul" din Bîrlad au manifestat pe 9 martie contra conducerii uzinei. Pe străzi. Drept care a apărut o mașină blindată ce a tras focuri în aer și a călcat, rîndind grav, un muncitor. Omul a fost internat de urgență la spital. (*Expres Magazin*, 14.III) Ca pe vremea "burghezo-moșierimii"...

☛ Pentru cei care cred că guvernul Văcăroiu ar înfrunța dificultăți financiare: se știe că România avea 7 servicii secrete, ministerul de justiție dezvăluie acum un al 8-lea. (*România liberă*, 13.III). Bine ca ne ajută organisme financiare internaționale.

☛ Termenul de instalare a unui post telefonic azi: 4 ani. Dar după declarația directorului general Romtelecom, este posibil ca peste 10 ani el să fie redus la o lună (*Radio Europa Liberă*, 15.III). Depinde. Dacă vom continua să zîmbim...

☛ În "Le Figaro" din 21.III, sub titlul "Poporul explodă - țigani!", se prezintă răspîndirea romilor în Europa: 1. România - 2,5 milioane; 2. fosta Iugoslavie - 0,9; 3. Bulgaria - 0,8; 4. Ungaria, Turcia, fosta Cehoslovacie, cîte - 0,6.

☛ În jumalul de prînz al canalului francez Tv 1 s-a vorbit pe 23.III de salonul *Turismului de la Paris*. Vizitînd standul României, camera și comentariul s-au oprit asupra unei "surprize" oferite de gazdă: o carte de istorie despre Dracula. Pînă și comentatorul era amuzat că românii persistă și semnează. Cînd Ministerul Învățămîntului nu găsește bani de a edita manuale corecte de istorie de anilor post-belici, găsim bani pentru a adînci o mistificare istorică în dorința unei ieftine senzații comerciale. Contra acestei noi mărturii oficioase, va fi tot mai greu să le explicăm francezilor că n-am avut strămoși vampiri. De fapt, imposibil. Pentru că în luna mai, a.c. - e oficial, vestea a dat-o ministrul Turismului -, Bucureștiul va găzdui un Congres Internațional Dracula! Cu concursul Ministerului Culturii, al Institutului de Etnografie și Folclor etc... Este vizată piața turistică japoneză. În perspectivă: bal mascat, investiții ale Ordinului Dracula...

☛ Sunt unii care spun că i-a fost ușor Slovaciei să semneze un acord cu Ungaria pentru că are doar 600.000 etnici maghiari. Dar aceștia reprezintă 11% din populație, față de 8% în România.

A.C.

Șerban DEMETRIU

EXILUL ROMANESC, IDENTITATE ȘI CONȘTIINȚĂ ISTORICĂ - X

20-23 mai 1994

urmare din numărul 242

Reconstituirea trecutului recent a reprezentat nucleul congresului. Analiza prezentului a dat, de fapt, măsura realei dificultăți, cea de a reintra în istorie după paranteza celor 4 decenii de dictatură. Tema era ea însăși formulată ca un diagnostic: "HAOSUL POLITIC ȘI MORAL AL ROMÂNIEI DE AZI". Dacă asupra trecutului de suferință exista unanimitate, prezentul e văzut din unghiuri brusce paranteze pentru Marcel Petrișor, vina aparține politicianismului, pălăvrăgelii ireponsabile de care nici opoziția nu duce lipsă. Dinu Zamfirescu a vorbit mai degrabă electoral, decât cu obiectivitatea analitică pe care o impunea cadrul unui congres. Ion Caramitru a revenit asupra momentului decembrie 1989, ca martor al imposturii întemeietoare, Marian Crivăț Vasile a fost scurt și global polemic. Unii au fost întrerupți înainte de a sfârși, ca Nicolae Lupan, alora, lipsa de timp nici nu le-a mai permis să vorbească, ca lui Teodor Baconski. Am reținut intervenția lui EMIL CONSTANTINESCU, intitulată "Piața Universității și Convenția Democratică", cu atât mai mult cu cât anul care a trecut și mai ales agitata lună martie de care ne despărțim sprește în semnificații analiza președintelui Convenției.

"În cei 4 ani, scurși din decembrie 1989, putem spune că am înaintat de multe ori cu spatele spre viitor și cu fața spre trecut. Contrar aparențelor, nu este un lucru rău, pentru că haosul actual a fost creat cu bună știință, la adăpostul fumigenelor, aruncate mereu de vechea nomenclatură, pentru ca, drapată în alte veșminte, să continue să stăpânească. Noi nu am cucerit puterea, dar deținem o parte a ei. Nu am transformat radical societatea, dar am împiedicat totala ei degradare. Și mai ales am înțeles mecanismele neo și cripto comuniste, ceea ce ne-a permis să devenim din victimele unei istorii dirijate de alții, actorii ai istoriei pe care suntem obligați s-o construim pentru cei de azi și mai ales pentru cei de mâine.

Intervențiile pe care le-am ascultat cu toții au luminat multe din obscuritățile istoriei naționale între 1945 și 1989, ajutându-ne să ne recuperăm identitatea națională în jurul adevăratelor noastre repere istorice și morale.

Neînțelegerea istoriei postdecembriste nu vine numai din confuzia creată de puterea actuală, prin utilizarea ignoranței și stereotipelor mentale, inculcate de dictatura comunistă timp de 50 de ani în mentalitatea colectivă, dar și din imensele speranțe și frustrări ale celor care, după decembrie 89, în țară sau în exil, au crezut și au luptat pentru o schimbare reală. Manifestațiile din Piața Universității din decembrie și aprilie-iunie 1989 și 1990 nu au făcut să curgă numai râuri de sânge, ci și râuri de cerneală, imaginând nenumărate scenarii, multe dintre ele înghesuind realitatea după placul sau după înțelegerea autorilor. Pentru a lumina acum adevărul istoric trebuie să plecăm de la fapte spre interpretări, de la fapte spre scenarii. Și pentru că o anumită uitare tinde să le acopere, am să încerc să le enumăr.

16-19 decembrie 1989 - Timișoara, primii morți. 21 decembrie, Piața Universității - al doilea

val de morți. Jilava și Inspectoratul general al Miliției - mii de oameni arestați și torturați bestial. 22 decembrie - ocuparea CC-ului și izgonirea lui Ceaușescu. 22 decembrie, seara - instalarea la cârmă, în mod real din acel moment, a lui Ion Iliescu. Din 22 seara pînă în 25 decembrie - așa zisa istorie neelucidată a teroriștilor și al treilea val de morți. În total 1300 de morți și câteva mii de oameni schilodiți pe viață, prețul libertății pe care nici o țară din Europa Centrală și de Est nu l-a plătit pînă acum.

Decembrie 89 și ianuarie 90 - înființarea și structurarea partidelor istorice, dar și apariția unei puzderii de partide mici, multe dintre ele construite cu bună credință, altele satelite, înființate de securitate. Decembrie-ianuarie, FSN este conceput ca un partid unic. Ianuarie 90 - primele manifestații muncitorești ca expresie a "mîinii proletare" împotriva partidelor istorice; primele două mineriade de intimidare a populației.

Martie 1990 - conflictele sîngeroase de la Tg. Mureș și înființarea imediată, concomitent aproape, a SRI-ului, care reciclează vechea securitate; Proclamația de la Timișoara; aprilie-iunie, manifestația de 52 de zile din Piața Universității. Mai 1990 - primele alegeri "libere", triumful FSN cu 65%, în realitate, peste 70%, cu partidele satelite, și a lui Ion Iliescu, cu 85%. Dezastrul opoziției și a candidaților săi prezidențiali, care, împreună, deși candidaseră pe liste diferite, obțin 9%.

13-15 iunie - reprimarea Pieței Universității; pe lângă cei direct schilodiți, 3000 de oameni arestați și torturați nu într-o poliție, ci într-o cazarmă militară, încălcîndu-se toate drepturile omului, fapt rămas fără nici un ecou, în țară și în străinătate. Înființarea Solidarității Universitare, ca organizație politică la care participă profesori, studenți, cercetători din institute și intelectuali de mare prestigiu; așa numitul marș al cămășilor albe. 15 noiembrie 1990, înființarea Alianței Civice și cea mai mare manifestație cunoscută poate în istoria României, aproape 300.000 de oameni. Nu am dorit să pronunț nici un nume, dar, pentru că zilele trecute s-au pronunțat nume care au însemnat enorm pentru istoria trecută și actuală, am să pronunț două nume, care nu numai în acest moment, dar și înainte și în viitor au jucat și vor juca un rol important: Petre Mihai Băcanu și Ana Blandiana. La Cluj, înființarea Forumului Democrat Antitotalitar Român, din nou Doina Cornea avînd o contribuție deosebită.

Decembrie 1991, înființarea Convenției Democratice din România. Martie 1992, succesul Convenției Democratice la alegerile locale în marile orașe. Iulie 1992, prezența Convenției pe o listă unică la alegerile parlamentare și, la alegerile prezidențiale, cu un candidat unic. Septembrie 1992, insuccesul în alegeri al Convenției, dar o prezență de 33% în parlamentul actual și 40% aproape, în turul II, pentru candidatul prezidențial al Convenției Democratice. Decembrie 1993, Moțiunea de cenzură, prima oară punînd într-un pericol real guvernul, puțin chiar să-l doboare. Dar CDR nevoind să facă un compromis moral cu PUNR, care solicita posturi în noul guvern, a preferat rectitudinea morală decît să obțină o victorie cu compromis. În același timp, prima alianță cu sindicatele, constituirea programului de ieșire din criză pe termen scurt, coerent și singurul valabil pentru țară.

În sfîrșit, sondajele din martie 1994 care arata o mutație esențială pe scena politică românească, toate cele trei sondaje, inclusiv cel făcut de IRSOP, marchează 40% pentru Convenție, care devine

prima forță politică a României în acest moment, în condițiile în care PDSR are între 18-20%. Și, pentru eventualitatea alegerilor prezidențiale, inversarea locurilor 1 și 2 între Ion Iliescu și fostul candidat al Convenției. Aceste realități au trecut neobservate fiindcă televiziunea a refuzat să prezinte rezultatele sondajului de opinie.

Am citat toate aceste evenimente pentru că ele se înlanțuie și niciunul nu poate fi examinat, scos din context. Dar, după această enumerare, ne putem întreba: este mult sau este puțin? sau este prea puțin pentru evoluția României spre democrație, libertate și prosperitate? Pentru a răspunde, trebuie mai întîi să ne gîndim că istoria nu trebuie citită doar ca ceea ce a fost, ci și ca ceea ce a fost în contextul a ceea ce ar fi putut fi.

Ce ar fi putut fi fără Timișoara? o prelungire a umilințelor și suferințelor cine știe cît, sau o lovitură de stat regizată care ar fi dăruit o nouă față societății românești, lăsînd forțele democratice fără nici un recurs la istorie pentru că ar fi trebuit să primească un cadou din partea așa-zisilor reformatori. Fără 21 decembrie, București ce s-ar fi întîmplat cu cei care au ieșit cu piepturile goale la Timișoara? S-ar fi extins, ceea ce se întîmplase deja, transportarea celor asianați în camioane frigorifice, arderea lor la crematoriul din București și aruncarea la canal a cenușii. Prietenii noștri, dintre care dl. Orban - președintele Asociației revoluționarilor din Timișoara și al Alianței Civice - în fiecare 21 decembrie vine la București pentru a spune: "dacă nu erați voi, eu, care eram rănit în spital, eram în cenușa viitorului transport."

Dacă nu ar fi fost partidele istorice, într-adevăr, ar fi fost un haos total, fiindcă erau singurele care au putut să ne articuleze la un trecut. Dacă aceste partide nu ar fi fost conduse de către cei care au fost în închisori, au suferit și au o reală autoritate morală, dacă nu ar fi existat Corneliu Coposu, ar fi fost alte scenarii, un Vadim Tudor care a dorit să se înscrisie la PNT sau alți securiști, care ar fi lichidat aceste partide, le-ar fi luat numai denunțarea, vorbind în numele lor, făcînd de rîs nu numai prezentul, dar și trecutul.

Dacă n-ar fi fost Piața Universității, aceste partide ar fi fost izolate, îndepărtate, plasate într-un con de ostilitate de o societate civilă neformată, confuză. Ce s-ar fi întîmplat în reprimarea Pieței Universității, acțiune aîți de bine pusă la punct de președintele Iliescu, de guvernul Roman, de SRI și de către poliție, dacă n-ar fi existat la Craiova un om, Ion Mănușu, care singur, cu hotărîre, a blocat trenurile de mineri care trebuiau să ajungă la București. Sunt momente în care cursul istoriei poate fi influențat de un singur curaj. Dacă n-ar fi existat aceste patru ore de înîrziere, minerii n-ar fi sosit la 6 dimineața, pe lumină, ci în plină noapte, într-un haos total, în foc provocat de sus în jos. Ei nu s-ar fi trezit, după indicațiile președintelui, într-o piață goală, băînd oamenii nevinovați și filmați de toate televiziunile străine; toate acestea s-ar fi desfășurat la adăpostul nopții. Ce s-ar fi putut întîmpla mai departe? V-o pot spune, și n-am avut încă ocazia s-o declar pînă acum în public: în "Adevărul" de a doua zi apărea deja că au fost găsite arme și stupefiant în sediile Universității. Mult timp după aceea veneau organele procuraturii să-mi spună cum au prins diferite persoane cu arme, venite de peste hotare... S-ar fi întîmplat că Paler, Băcanu, Liiceanu, Blandiana - aveam și eu locul șase - ar fi fost arestați la intrarea în țară, li s-

ar fi făcut un proces, la protestele internaționale ar fi fost, probabil, amnistiați, dar în ochii celor din țară și străinătate ar fi fost total compromiși și ar fi trebuit ani de zile și documente, poate și după ce noi nu mai eram, ca să se reconstituie adevărul. Cum s-ar fi putut întâmpla altfel, din moment ce, la 4 ani de zile, când toate lucrurile sunt clare, când dosarul Universității a fost depus la Procuratură, nimeni n-a fost pedepsit, deși toți cei 3000 de arestați au fost eliberați, ultimul fiind declarat nevinovat acum o săptămână și jumătate. Imaginați-vă ce s-ar fi întâmplat dacă toate acestea s-ar fi petrecut conform planului atît de minuțios organizat.

Dacă n-ar fi existat Solidaritatea Universitară, ca răspuns la invadarea violentă a Pieței Universității, a facultăților, redacțiilor, sediilor de partide, probabil că mulți intelectuali, în acest interval de patru ani, ar fi început să cedeze. Nu total, dar neconstituind o forță politică care grupează astăzi intelectuali ostili acestui regim. Dacă n-ar fi existat Alianța Civică, care a grupat oameni din toate partidele, dar mai ales din niciun partid - mulți intelectuali nesimțindu-se încă demni de a intra în partidele istorice, crezînd că trebuie să facă o serioasă penitență ca să devină demni de reconstrucția țării. Probabil că nu s-ar fi putut constitui nici Forumul Antitotalitar, care a creat apoi Convenția, formă de forum, singura care a reușit, în toate țările foste comuniste din Europa Centrală și de Est, să înlocuiască birocracia politică, administrativă și economică a regimurilor comuniste, chiar dacă, după aceea a plătit prețul social și a pierdut alegerile, dar după ce a reușit să schimbe și să creeze noi structuri, fapt care în România nu s-a întâmplat.

Fără Convenția Democratică, care a asumat riscul, acceptat în primul rînd de președintele PNT, de a îngloba UDMR-ul, nu s-ar fi construit un zid între extremiștii români național-comuniști și extremiștii maghiari, la fel de reali. Ce s-ar fi întâmplat dacă violențele de la Tg. Mureș s-ar fi reproduș în Covasna și Harghita - conform istoriei întreprinse pînă azi de PRM, PSM, de parlamentari de tipul unui Dumitrașcu din PDSR, orchestrată subtil, tenace, ca o diversiune - România n-ar fi putut deveni o altă Bosnie? Politica are rolul de a preveni cu rațiune conflictele, care, după ce curge sînge și se dezlănțuie răzburările, nu se știe cum mai pot fi oprite.

În același timp, ce s-ar întâmpla dacă Convenția Democratică, așa cum este, fără o structură puternică, fără un staf foarte puternic, creînd dezamăgiri continue suporterilor din țară și străinătate, n-ar exista, dacă nu s-ar bucura, așa cum este, de încrederea a peste 5-6 milioane de oameni? Ar mai exista vreo speranță pentru schimbarea acestui regim, a acestei birocratii care domină tot și constituie grupul de interese PDSR, cu acoțiții din pentagonala roșie? N-ar continua, succedînd mandatele, să recicleze generația a doua, a treia, a patra a securității? Către cine s-ar îndrepta și speranțele celor care pot să gîndească, dar mai ales ale celor care nu gîndesc încă, cei care sînt realitatea confuză a României de astăzi, în care 51% din populație trăiește la țară, fără informații și oriînd supusă manipulărilor? Sînt pușini cei, asta este realitatea, care să judece doctrine și programe, cum spunea și dl. Păler, dar mulți sînt capabili să adere la o idee generoasă de schimbare.

Care este rolul, din perspectiva a 4 ani, al Pieței Universității? Pentru cei care judecă în numele unei raționalități politice pure, Piața Universității a putut fi o eroare, care a folosit mai

Colțul reacționarului

Pentru un petec de hîrtie

Ce a fost pare mai important pentru cei din țară, decît ce este sau va fi. Simpozioanele se succed la București. Scopul lor mărturisit este epurarea trecutului nostru de toate neadevărurile introduse în istorie în timpul celor 50 de ani de comunism. Scopul nemărturisit este altul: să se atribuie fostului rege și partizanilor săi de ieri și de astăzi, toate faptele pozitive din trecutul recent al țării. Primul simpozion, din octombrie 1994, a fost consacrat actului de la 23 august 1944; al doilea, actului de la 6 martie 1945 cînd, sub presiunea sovietică, s-a constituit guvernul Groza. Istoricii de la Institutul Nicolae Iorga s-au văzut de aceasta dată confrunțați cu o dilemă supărătoare. După ce stabiliseră că la 23 august binele a triumfat asupra răului, trebuiau să demonstreze că la 6 martie din anul următor, răul a triumfat asupra binelui. Pentru un observator imparțial, acest lucru nu pare evident. Între cele două acte este logic să se presupună că ar exista o legătură de la cauză la efect. De la Homer se știa deja că prezența calului troian în cetate - în speță blindatele sovietice în țară - duce la dezastru.

Bine înțeles, nimeni nu știe ce s-ar fi întâmplat dacă 23 august nu ar fi avut loc. Se știe însă ce a urmat după acest act. Sovieticii ocupîndu-ne, ne-au transformat în pașalic rusesc. Înainte ne dăduseră garanții. Garantarea suveranității și neamestecul în treburile interne etc... Au promis tot cînd aveau nevoie de noi, n-au respectat nimic cînd nu mai aveau nevoie. S-au comportat așa cum se comportă comuniștii. Puteam să ne așteptăm la altceva din partea lor? În consecință, vina pentru nenorocirile țării neputînd fi a noastră, trebuie căutată aiurea. Asta era misiunea ultimului simpozion de la București.

Primul care a reacționat după încetarea rezistenței armate române în Moldova a fost Churchill. A insistat timp de 6 săptămîni pe lângă Stalin să-l primească la Kremlin. În sfîrșit, cînd dicatorul roșu s-a îndurat să-l înțîlnească, premierul britanic i-a oferit, ceea ce Uniunea Sovietică controla deja în mare parte, 90% din România, 75% din Bulgaria, 50% din Iugoslavia, păstrînd pentru occidentali 90% din Grecia. Stalin n-a putut să ia în serios o asemenea propunere, care împărțea țările, cum se împart, în lumea capitalistă, acțiunile societăților anonime, mai ales după avertismentul primit la 4 octombrie de la Roosevelt, care îi făcea cunoscut că era "ferm convins că noi trei (Stalin, Roosevelt și Churchill) și numai noi trei, putem găsi soluții problemelor încă nerezolvate". În aceeași zi, premierul britanic primea de la președintele Statelor Unite următorul avertisment: "Nu pot să permit nimănui să ia angajamente în numele meu... După conferința de la Moscova, Curdell Hull și cu mine înțelegem să avem totală libertate de acțiune". Fără avalul american, petecul

de hîrtie al lui Churchill, în care înscriseseră procentele, nu mai avea nici o valoare.

Al doilea om de stat care a înțeles că totul porcede de la 23 august a fost Iuliu Maniu. La 9 decembrie 1944, i-a declarat lui Burton Berry, reprezentantul Statelor Unite în România, după relatarea făcută de acesta Departamentului de Stat de la Washington, că "dacă ar fi știut că sovieticilor li se va da mîna liberă în aplicarea armistițiului, el nu l-ar fi sfătuit pe Rege să-l încheie. El (Maniu) a susținut că insistențele sale și acțiunea română care a rezultat din ele, au împins de fapt frontul de pe linia Focșani-Galați - care ar fi putut fi menținută încă mult timp - pînă la porțile Budapestei." Iuliu Maniu a adăugat că el, în trecut, "era convins că puterile democratice vor menține România independentă și suverană... Din contra, se pare că Rusia sovietică a proiectat, în mod deliberat, să facă din România o țară comunistă, în timp ce puterile democratice priveș în liniște".

Nu este de mirare că această declarație, prin care Maniu își exprimă regretul de a fi împins la încheierea armistițiului, prin care el confirma posibilitatea de rezistență pe linia Focșani-Nămoloasa-Galați și prin care prevede comunistizarea țării, nu este pe placul istoricilor de la București. Ea confirmă legătura de la cauză la efect între actele de la 23 august 1944, 6 martie 1945 și 30 decembrie 1947, data abdicării fostului rege.

Nu mai există deci pentru simpozionii de la București decît un singur refugiu: Yalta. Acolo, în mod tacit, România ar fi fost atribuită sovieticilor. În realitate, acolo, spre surpriza generală, Stalin a ezitat să semneze declarația pregătită de Departamentul de Stat american, privitoare la regimurile de instaurat în țările eliberate din Europa Centrală. Toate stipulațiile ei corespund dogmelor democratice: guverne provizorii compuse din partidele democratice și alegeri libere pentru a permite popoarelor să-și aleagă forma de guvernămînt. Un petec de hîrtie de aruncat la coș? Acest petec de hîrtie însă a provocat eșecul conferinței post-belice de la Potsdam și a succesivelor reuniuni ale "ultimei șanse" care au eșuat datorită niet-ului sistematic al lui Molotov de cîte ori se vorbea de regimurile țărilor ajunse sub stăpînirea rusescă. Aceste eșecuri au dus la ruptura dintre occidentali și Uniunea Sovietică, la încheierea Pactului Atlantic și a replicii sale Pactul de la Varșovia, în doua cuvinte, la războiul rece.

Toate acestea pentru un petec de hîrtie fără valoare? Fostul ministru al Afacerilor Străine al lui Roosevelt de pe vremea Yaltei, Cordell Hull, afirmă în memoriile sale că harta politică a lumii de după cel de al doilea război mondial nu a fost decisă la masa verde, ci pe cîmpurile de bătaie. Dacă împărțirea globului în zone de influență a fost impusă prin forță, ea n-ar fi putut fi modificată decît prin forță. Americanii și aliații lor n-au recurs la această "ultima ratio" cum nădăjduiau românii. Să le fie rușine?

Gheorghe BARBUL

degrabă puerii decît democrației, ea a radicalizat ambele tabere, a înlesnit demonizarea opoziției, a împins către FSN o importantă parte a electoratului, cei dezorientați de un fenomen pe care nu l-au înțeles nici acum. Piața Universității a fost o eroare, spun alții, fiindcă a blocat dezvoltarea partidelor de opoziție, tocmai în perioada de dinaintea alegerilor,

căzînd în capcana puterii, refuzînd disciplina de partid în fața unui partid bazat pe centralismul democratic. Toate acestea ar avea partea lor de adevăr într-o utopie a purei raționalități politice. Doar că piața Universității nu aparține acestei utopii moarte, ea este o parte vie și imprescriptibilă a existenței noastre recente."

DESPRE ACTORII REVOLUȚIEI DIN DECEMBRIE 1989

În nr. 239 din 7 februarie al publicației a apărut un interviu pe care dl. Petre Guran l-a acordat dnei Antonia Constantinescu. Dincolo de multe lucruri interesante cu care sunt, în general, de acord, am înfîlînit o serie de afirmații (și de idei, în general) care cred că ar merita mai multa atenție, mai ales că, de multe ori, mi s-a părut ca în spatele lor stau "ascunse" anumite concepții în jurul cărora s-ar putea angaja o dezbatere interesantă. Spun "ascunse" căci ele nu sunt afirmate ca atare și s-ar putea ca Petre Guran sa nu se recunoască deloc, sau doar parțial în ele. Dar, pentru aceasta, ideile și concepțiile pe care se sprijină nu sunt mai puțin interesante ca subiect de discuție, cu atât mai mult cu cât aceasta va fi, inevitabil, polemică.

Un prim ansamblu de probleme ar fi cele legate de tineretul român după 1989. Cred ca imaginea pe care o oferă Petre Guran este suficient de limitată. Nu vreau să spun că domnia sa nu este sincer în cele afirmate, în ceea ce-l privește pe el sau pe cei de care este alături, ci că există un număr însemnat de tineri care nu se recunosc în această imagine.

Pentru a fi participat, atât în decembrie, cât și mai apoi, în decursul lui 1990, la practic toate manifestările opoziției la București, pot să afirm că foarte mulți din cei prezenți nu erau animați nici de o "conștiință religioasă", și nici nu revendicau o "vocație martirică" (chiar în sensul ei de "mărturisitor de adevăr, de credință", așa cum o definește Petre Guran). Prezența lor la aceste manifestații relevă, cred, în mult mai mare măsura o nevoie de participare la viața publică, la constituirea aceluia spațiu, aproape inexistent în perioada anterioară, nevoia de a se face auziți, de a se exprima pur și simplu după atîta tăcere impusă, nevoia de a se simți "cetățeni", adică de a asuma răspunderea ce le revine pentru ceea ce se înfîlîplă în spațiul public. Fiindcă ceea ce s-a înfîlîplat după decembrie 1989 a făcut ca opoziția față de putere să fie posibilă în mod deschis, public, foarte mulți s-au simțit datorii să-și manifeste această opoziție fără echivoc pentru a-și recîștiga un respect de sine însuși, greu pus la încercare, dar nu mai puțin culpabil în anii perioadei comuniste.

Ceea ce mi se pare important este că aceasta nu s-a făcut în numele unui "adevăr", al unei credințe (în Dumnezeu, într-o altă "Istorie", în "Om"), ci în al unei imagini pe care fiecare și-o făcea despre sine însuși și despre societatea în care vroia să trăiască de acum înainte (s-a văzut în continuare și cât de diferite erau aceste imagini) și a nevoii de a ajunge în fine să trăiască "împăcat cu sine însuși" și nu în veșnica schizofrenie tipică indivizilor trăind sub regimuri totalitare.

Firește că printre ei au fost și tineri - și nu numai - a căror acțiune a stat sub semnul datoriei creștine dar, fără a ceda tentației de a număra și a stabili care "tabără" era mai importantă, mi se pare că aceștia erau departe de a fi majoritari. Nu este aici nici o judecată de valoare, nu vreau deloc sa spun că unii sunt mai "legitimi" decît alții, ci doar să afirm că motivațiile "actorilor" acelor evenimente au fost mai variate decît lasă să se înțeleagă Petre Guran și să evit, astfel, o "confiscare", o "înrégimentare" a lor sub un singur "steag". Și asta cu atât mai mult cu cât "operația" îi privește chiar și pe cei dispăruți în acele zile și care sunt trecuți cu toții în același "detasament" al

credincioșilor, adică al celor care s-ar fi sacrificat mai degrabă în numele unei credințe decît în lupta împotriva unei dictaturi.

"Nu știu ce s-ar fi întîmplat dacă am fi avut în viață cei o mie și ceva de morți din decembrie și din iunie. Aceia erau trupele de șoc ale credinței...", spune la un moment dat Petre Guran și mărturisesc că nu sunt deloc de acord cu domnia sa în această privință. Destul de des și nu neapărat cu rea intenție, suntem înclinați să luăm drept realitate ceea ce ne-ar place nouă să fie realitate. Întrucît ne identificăm puternic cu o anumită viziune a lumii avem tendința să o transferăm și asupra altora și mai ales asupra grupurilor mai reprezentative, întărind chiar prin acest fapt legitimitatea acestei viziuni.

Cu alte cuvinte, revenind la cazul concret al revoluției din decembrie, nu cred - și ceea ce spun nu reprezintă cîtusi de puțin o lipsă de respect față de cei dispăruți atunci - că dacă aceștia ar fi printre noi lucrurile ar fi foarte diferite de ceea ce, din păcate, sunt. Și aceasta din două motive care se alătură, sau, mai precis, se succed unul altuia.

În primul rînd cred că ne facem o imagine falsă despre cei dispăruți atunci, imaginîndu-i ca pe un detașament omogen, aflat în prima linie a unei lupte în care ei s-au sacrificat pentru ca a doua linie să poată supraviețui și, în același timp, să învingă. Nu cred că a existat o primă și o a doua linie, ci un grup masiv, în același timp omogen și eterogen (omogeneizat de exasperarea față de o putere care devenise de ne[mai]suportat pe de-o parte, și de curajul de a înfrunta riscul unei opoziții deschise pe de altă parte; și eterogen prin însuși faptul de a fi compus din zeci sau chiar sute de mii de indivizi, fiecare cu istoria lui personală, fiecare cu viziunea lui despre lume), din care hazardul, de cele mai multe ori, a ales pe cei care au plătit cu viața voința de libertate a tuturor. Bineînțeles că ceea ce spun nu știrbește cu nimic exemplaritatea destinului lor; ceea ce vroiam să subliniez este, însă, că au devenit exemplari pentru că moartea i-a "ales" dintre toți ceilalți ca preț pentru reușita generală. Nu exemplaritatea lor apriorică a determinat jertfa lor, ci tocmai aceasta, jertfa, necăutată dar acceptată din capul locului ca posibilă, i-a făcut exemplari. Este probabil inutil să adaug că, în această situație, dincolo de destinul individual al unuia sau al altuia dintre ei, este imposibil să-i grupăm pe toți într-un detașament al slujitorilor unei credințe, așa cum ne sugerează Petre Guran.

Al doilea argument care mă face să cred ca lucrurile n-ar arăta astăzi foarte diferit, chiar dacă cei care au murit în decembrie ar fi printre noi, îl continuă într-un fel pe primul și încearcă să explice, în același timp, și de ce cei ce ar fi avut datoria să nu "risipească", cum spune Antonia Constantinescu în același interviu, jertfa celor dispăruți, nu au reușit, cel puțin pînă acum, acest lucru. Acest argument, dacă poate fi numit așa, ține de natura schimbărilor desfășurate în România după 1989 și de situația pe care au creat-o cinci ani după revoluție.

Decembrie '89 a găsit o societate română într-o minunată - și rar înfîlînită unanimitate împotriva unui regim care devenise pentru toată lumea insuportabil. Și spun toată lumea întrucît, cu excepția unui cerc restrîns în jurul lui Ceaușescu, chiar și oamenii puternici doreau o schimbare, cel puțin la nivelul conducerii, dacă nu chiar de

regim. Această unanimitate a continuat în entuziasmul reușitei rapide și spectaculoase a revoluției, s-a întărit în sentimentul de solidaritate în fața sacrificiilor făcute și mai apoi în euforia primelor săptămîni de libertate și de speranță nebună și totală. În mod natural, această stare de grație nu a putut dura decît foarte puțin. Și e normal și chiar bine că a fost așa. Societatea românească și-a regăsit, dincolo de momentul excepțional de fuziune din decembrie, diversitatea naturală oricărei societăți. Încetul cu încetul, politicul și culturalul (în sensul cel mai larg al cuvîntului, incluzînd problemele religioase, naționale etc), economicul, socialul au început să se manifeste, fiecare cu logica sa specifică și să structureze societatea. Să o restructureze, căci înainte de '89 spațiul pe care regimul comunist, ca orice regim totalitar de altfel, îl lăsase cîmpului politic, cultural sau economic era extrem de restrîns pentru a nu spune inexistent. Așa încît am văzut apărînd în 1990, și mai apoi, noi actori sociali: politici (de la cei "instituționalizați" în partide pînă la simpli manifestați), sociali (aparitia unor "adevărați" sindicalisti), economici (primii întreprinzători particulari) sau culturali (greco-catolicii revendicînd recuperarea "bisericii furate", maghiarii revendicînd recunoașterea propriei identități culturale, etc). În acest context de diversitate și de diversificare crescîndă este, cred, ușor de observat că "revoluționarii" din decembrie se regăsesc astăzi pe poziții tot atît de diverse pe cît de diversă a devenit societatea însăși. Unii, foarte puțini, s-au integrat noii puteri, alții, mulți, au combătut-o și continuă să o facă sub diferite forme. Unii s-au apucat de "afaceri", adică au încercat și de multe ori au reușit să devină întreprinzători particulari. Alții s-au repliat în sectorul de stat, trăind cu spaima permanentă a unui șomaj oricînd posibil. Alții s-au refugiat (mai degrabă s-au investit) într-un profesionalism care, din motive politice bine cunoscute, le fusese pînă acum interzis. Mulți, descurajați de încetineala schimbărilor (față de propria așteptare) au emigrat sau încearcă să o facă. Unii au descoperit (sau redescoperit) valori religioase sau mistice - atît de dușmănite - și de greu accesibile din această cauză - de vechiul regim și activează astăzi în acest sens. Mulți, dezamăgiți, s-au resemnat într-o așteptare de nici ei nu știu ce. Din ce în ce mai mulți sunt preocupați de o reușită economică care să le permită participarea la o societate de consum ce se impune din ce în ce mai vizibil.

Ceea ce vreau să spun prin această înșiruire, pe care aș fi putut-o continua multă vreme, este ca nu mi se pare posibil să-i considerăm pe cei ce au ieșit pe stradă în decembrie '89 ca animați de o unică voință și drept purtătorii unui unic mesaj, oricare ar fi acesta. Revoluția s-a făcut nu pentru sau în numele economiei de piață, nu pentru sau în numele lui Dumnezeu, nu pentru sau în numele nu știu cărui partid politic, ci împotriva unui regim care împiedica manifestarea unei diversități umane naturale: regimul comunist. Dovadă că, în momentul în care acest regim s-a prăbușit, fiecare, încet, încet, s-a îndreptat pe propriul său drum. De aceea cred că imaginea celor ieșiți pe străzi în decembrie ca un grup omogen, animat de o unica credință, din care o primă linie - "trupele de șoc" cum spune Petre Guran - s-a sacrificat pentru ca a doua linie să reușească este inadecvată și că, din păcate, prezența astăzi, printre noi, a celor dispăruți atunci nu ar schimba cu nimic situația actuală.

Răzvan PURCĂREA

BASARAB NICOLESCU

Théorèmes poétiques

**Préface de Michel Camus
Editions du Rocher**

În 1968 apărea la București *"Ion Barbu - cosmologia jocului secund"*, în care se afla deja sintagma "teoreme lirice". Autor, Basarab Nicolescu, proaspăt absolvent al Facultății de Fizică din București. Acum câteva luni, în preajma centenarului morții lui Ion Barbu, apărea, de data aceasta în librăriile franceze **"Théorèmes poétique"**, carte semnată de același autor. Între cele două cărți, Basarab Nicolescu s-a afirmat cu contribuții la teoria și fenomenologia interacției hardonice, a Bootstrapului topologic, dar și la întemeierea și organizarea Transdisciplinarității, a sporit rafturile bibliotecilor cu studii, articole și alte volume, printre care "Nous, la particule et le Monde", premiată de Academia franceză, o carte de interviuri cu Ștefan Lupașcu, în colaborare cu Solange de Mailly-Nesle, o esențială contribuție asupra lui Jakob Böhme, precursor al ideei de discontinuitate. N-am făcut decât un lacunar repertoriu, pentru a restitui profilul, așa zice medieval, de Filosof al Naturii - adică de fizician, poet, matematician și filosof - al lui Basarab Nicolescu și pentru a aproxima drumul continuu și în același timp discontinuu de la "teoreme lirice" la "teoreme poetice".

Titlul cărții, **"Teoreme poetice"** poartă în el, ca într-un simbul, întreaga carte. Titlul nu este ceea ce poate părea, un substantiv aproximativ de un adjectiv, ci spațiul secret dintre cele două cuvinte, viziune inițiativă a terțului inclus, miracol al unității contrariilor - știință și poezie, rațional și imaginar, experiență și viziune. De aceea nu sunt nici teoreme, nici poeme, nu sunt nici aforisme, nici demonstrații. Ele nu probează nimic, sunt proba însăși, nu deschid nimic, ci se lasă întâmpinate, nu poartă un înțeles, ci acționează, fiindcă teoremele poetice sunt un eveniment, iscat de o infinitate de interconexiuni, una dintre acestea fiind actualizarea dată de fiecare lectură.

Basarab Nicolescu propune organizarea teoremelor poetice în 13 capitole - **Nivele de Realitate, Rațiunea, Știință și Tradiție, Sens, Transdisciplinaritate, Poetica cuantică, Cosmodernitate, Prostia, Natura, Terțul "secretement inclus", "Dieu (x)", Viața - moartea, Eu** - dar lasă cititorului libertatea permutării în interiorul ansamblului. Într-adevăr, cartea are o arhitectură muzicală, în canon fugato, teoremele poetice își răspund, temele se reiau amplificându-se sau purtându-se pe verticala unei alte deschideri.

Însoțitorii lui Basarab Nicolescu, de-a

Pe 24 martie, la Grand Palais, din inițiativa Casei Românești și cu concursul Facultății de română și italiana a Universității Paris IV, în prezența dnelor Rodica Ionescu și Marie-France Ionescu, într-un amfiteatru plin pînă la refuz, a avut loc o ofrandă de cuvinte și imagini, la un an de la plecarea dintre noi a lui Eugen Ionescu.

Au vorbit Gilles Plazy, scriitor, autor al volumului **"Eugène Ionesco"** (ed. Julliard, 1994) și Gabriel Liiceanu și au fost proiectate secvențe din două interviuri - unul în franceză, din 1988, celălalt în românește, luat de Gabriel Liiceanu, în iulie 1990.

Organizatorii au avut inspirata idee a a proiecta, de-a lungul întregii serii, chipul lui Eugen Ionescu supradimensionat pe ecran. Ne privea, știind acum tot, în nimicnicia dezordonată a vieților noastre, cu muțenia unui avertisment enigmatic. Fiindcă împlinirea seriei n-a reprezentat-o ceea ce se poate spune despre Eugen Ionescu - chiar dacă textul lui Gabriel Liiceanu lîmpezea cu atîta profunzime dinamica libertății noastre, între dar și povară - ci interviurile cu Eugen Ionescu.

lungul acestui periplu inițiativ între infernul modernității și paradisul cunoașterii (proces alchimic de descifrare și întemeiere interioară, de (pre)facere reciprocă) sunt uimirile nepîngărite ale copiilor, poeții - de la persanul Attar (sec. 12), la Omar Khayam, O.V. de L. Milosz și René Daumal, misticii, vizionarii fizicii particulelor Bohr și Planck...

Infernul modernității e generat de tirania logicii binare, care absolutizează un singur nivel de Realitate, și din care "comisarii politici" ai fragmentării și separației, au abolit imaginarii și au interzis izomorfia între Știință și Tradiție.

În seara de 24 februarie, la librăria "L'Arbre voyageur", a avut loc lansarea cărții, la care a vorbit prefațatorul ei, Michel Camus și a citit actorul Marc Zammit. Atunci am înțeles în ce măsură provocarea pe care o reprezintă această carte era așteptată. În mica librărie, publicul ocupase tot spațiul, ca niște prelungiri ale cărților aglomerate pe rafturi, într-o tăcere făcută din înminunare, în vreme ce în stradă o mulțime, preaplînu de oameni care nu mai putea fi cuprins înăuntru, asedia corabia de privilegiați.

Provocare așteptată, fiindcă gîndul ne duce la un spirit frate al lui Basarab Nicolescu, Vintilă Horia care, în "Persecutez Boețe" (1987, Acte Sud) spera într-o "o ontologie a complementarului, mai puțin abuzivă dialectic" și a cărei "traducerea în domeniul social și politic ar permite saltul mutațional capabil de a ne salva..."

Ecourile "Teoremelor poetice" au dus la

Am avut vertiginoasă percepție că noi, cei vii, care stăteam în băncile amfiteatrului, eram niște umbre și că nu dăinuia cu adevărat decît neputința de a descifra tensiunea între bine și rău, formulată cu o patetică autenticitate de Eugen Ionescu, emblemă a Omului abandonat morții, degradării și absurdului, dar căruia iubirea și credința îi dau dreptul de a-i cere socoteală lui Dumnezeu. Dacă în interviul în franceză, din 1988, Eugen Ionescu este creatorul, care explică mecanismul tragic al lumii în viziunea operei sale, în interviul din 1990, autorul dispăre, ca și cînd destinul individual e o mască, în spatele căreia apare creatura, lăsată pradă Absenței și zădărnicii întrebărilor.

La pomenirea din 24 martie, cel care a dăruit a fost tot Eugen Ionescu, încercîndu-ne cu luminoasa povară de a fi.

A doua zi, în 25 martie, la Biserica Ortodoxă Română, parastasul săvîrșit a fost încărcat de lumină, semn că sufletul celui plecat din lumea văzută, se află în pacea tuturor răspunsurilor.

A.C.

organizarea unei întregi săptămîni (27-martie - 2 aprilie) de lecturi și comentarii la France Culture în emisiunea "Poésie sur Parole".

O seară i-a fost consacrată de Hyperion, cenaclul lui L.M. Arcade, cu participarea gazdei, a filosofului Michel Random, a poetului Michel Camus, a istoricii religiilor Antoine Faivre și Teodor Baconschi, pasionantă dezbateră. Dar cel mai profund "comentariu" - înțelegînd misterioasa chemare a autorului care scria că "teoremele poetice nu suportă comentariul, el nu poate fi decît... alte teoreme poetice - a oferit Theodor Cazaban care a citat, dintr-o carte a lui Henri Corbin, înțînirea tînrului Ibn'Arabi cu bătrînul filosof aristotelician Averoes, la Cordoba. Acesta din urmă întrebă dacă extazul mistic ne poate dispensa de investigația rațională. **"Da și nu"**, răspunde Ibn'Arabi. **"Între da și nu, spiritul zboara dincolo de materie și ceafa se desprinde de corp"...**

"Scribul terțului inclus", cum îl numea Gaspard Hons într-o cronică publicată în **"Le Mensuel littéraire et poétique"** (Bruxelles, februarie 1995, nr. 228), sau "mutant", cum îl numește Michel Camus, Basarab Nicolescu este cel care ne avertizează că apocalipsul nu este o fatalitate, cu condiția să părăsim antropocentrismul și să recuperăm umilința de simplă verigă a unui Tot pe care-l putem regăsi în noi înșine. Dar pentru a îndrăzni această aventură fondatoare, lectura Teoremelor poetice este indispensabilă.

A.C.

**ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA**

Institutul Român Biblioteca Română

Uhlandstrasse, 7 - 79102 Freiburg
tel. și fax 0761-7 35 51

APEL

Instituția noastră împlinește anul acesta 46 de ani de existență și de activitate neîntreruptă închinată păstrării și răspîndirii culturii românești peste hotare. În tot acest timp, comorile adunate au crescut în mod considerabil.

Dar trecerea anilor a dus, în mod inevitabil, la uzura instalațiilor de încălzire. De aceea suntem nevoiți să înlocuim cazanul caloriferului.

Întrucît nu avem fondurile necesare acestei operațiuni, facem un călduros apel către toți compatrioții și prietenii care totdeauna ne-au stat alături, timp de peste patru decenii, de a contribui după puterile fiecăruia la colectarea sumei necesare (cca 20.000 de DM).

În speranța că acest apel va avea același răsunset ca și în alte dăți, exprimăm aici cu anticipație, tuturor aceluia care ne vor întinde o mîna frățească de ajutor, cele mai calde mulțumiri.

Comitetul de Direcție

Konto: Deutsche Bank,
Filiale Freiburg nr. 461 1830
(BLZ 68070030)

"România e limba mea"

Din 1989, în școlile de peste Prut a început predarea istoriei românilor. Ministrul Învățămîntului din R. Moldova, Petru Gaugas, a decis în 16 martie să nu se mai predea decât ... istoria Moldovei! "Istoria" zice că poporul moldovenesc este un popor slav, cu istorie și tradiții diferite de cel român și al cărui teritoriu a fost ocupat în 1918 de România imperialistă.

A doua zi, în 17 martie, cca 4000 de studenți manifestau în Chișinău. Demonstrațiile au fost reluate din 20 martie în fiecare zi, numărul participanților crescînd, peste o săptămîină, la 25.000. Studenților, liceenilor și profesorilor li s-au alăturat și muncitorii de la "Monolit" din Chișinău. Totodată, manifestațiile s-au extins la 32 de localități ale republicii. S-a strigat "România e limba mea", demonstranții cerînd demisia ministrului învățămîntului și anularea interdicției de a preda istoria românilor. Autoritățile au dat vina pe ambasada României și pe SRI. După doua săptămîni de manifestații, primul ministru, Andrei Sangheli, a răspuns. A cerut pe 29 martie forțelor de ordine să intervină împotriva demonstrațiilor...

Biserica Ortodoxă Română din Paris Consiliul parohial din 25 martie 1995

Consiliul a fost prezidat de Protopopul B. Joukoff, reprezentantul Mitropolitului Vitalie, însoțit de Părintele Radu Apostolescu. Erau prezenți Preoții Mihai Constandache și V. Brătan, opt consilieri și trei delegați ai *Comitetului de inițiativă pentru restabilirea legalității eclesiastice*.

După cîteva chestiuni introductive, s-a discutat problema Adunării generale. Părintele Joukoff a decis ca această adunare să fie "extraordinară" pentru că trebuie să trateze chestiuni de fond ale crizei de la Biserica noastră. Reprezentanții Comitetului de inițiativă au arătat că preotul M. Constandache nu i-a informat pe superiorii săi de intenția de a-l primi pe Ion Iliescu, după cum nu i-a informat nici pe enoriași, necerînd aprobare nici unora, nici altora, ceea ce constituie o dublă greșeală canonică.

Părintele Joukoff constată exactitatea acestor afirmații și decide ca judecarea acestui caz să se facă la punctul întîi pe ordinea de zi a Adunării generale extraordinare. Data și ordinea de zi a acestei Adunări se va confirma prin scris și în Biserică, după slujbă, conform Regulamentului.

O "comisie mixtă", formată din 3 membri ai *Consiliului* și 3 membri ai *Comitetului de inițiativă*, a fost decisă de Părintele Joukoff pentru verificarea listelor de membri și pentru organizarea Adunării generale extraordinare. Comisia s-a întrunit pe 3 aprilie 1995.

Membrii Asociației, precum și cei care vor să se înscrie, sunt îndemnați să-și regularizeze situația.

RETROSPECTIVĂ BRÂNCUȘI

Beaubourg prezintă între 14 aprilie și 21 august 1995 prima retrospectivă Brâncuși organizată în Franța. Ultima retrospectivă a avut loc acum 25 de ani, în SUA. Vor fi expuse 103 sculpturi, 38 de desene și 55 de fotografii realizate de Brâncuși.

Retrospectiva este fructul colaborării dintre Centrul Georges Pompidou, Muzeul de Artă din Philadelphia, muzee din România și generozitatea unor colecționari particulari care au înțeles să împrumute opere inaccesibile marelui public.

Este anunțat și un alt eveniment pentru 1997 - *redeschiderea Atelierului Brâncuși*, într-o nouă clădire concepută de arhitectul Renzo Piano. Astfel publicul va regăsi magia puțin pierdută a prezentării operelor într-un context îndelung gîndit de Brâncuși în Atelier.

Retrospectiva va fi găzduită apoi, între 8 și 31 decembrie 1995, la Muzeul de Artă din Philadelphia (Statele Unite), unde se găsește a doua colecție importantă, după cea de la Paris. (Mircea Alexandrescu)

Cărți Humanitas pentru Paști 1995

"Cine sunt eu pentru voi?"
Isus

de Jacques Duquesne

În românește de Petru Creția și Sorin Mărculescu
(carte apărută în octombrie 1994 în Franța, la editura Desclée de
Brouwer/ Flammarion, tradusă deja în Italia și Brazilia)

O declarație de iubire
Să trecem pragul speranței
de IOAN PAUL II

În românește de Sorin Mărculescu
(cartea apărută în 1994 la editura italiană Montadori, tradusă în 20 de limbi)

Puteți comanda cărțile la

Cartea Humanitas în Franța

129 rue Lamarck, 75018 Paris, telefon (1) 46 27 67 98

- în zilele de lucru - între orele 9,30-12,30 și 14,30 - 18,30

DECESE

Avocatul CONSTANTIN DINU GHICA, fruntaș al Partidului Național Țărănesc, președintele Asociației Democratice a Românilor din Franța. Slujba de înmormîntare a avut loc vineri, 24 martie, la Biserica Ortodoxă Română din Paris.

*

Soprana Magda Ianculescu, prim-solistă a Operei Române; Dobrița Ludovic; Alexandru Condoiu; Cristea Lucreția; Vesa Nicolae; ing. D. Căldariu; dr. Magda Carp; Nani Gornovicianu; Traian Curicuță; Atanasie Zabunov; Manfred Petrescu; etnograf dr. Andrei Bucșan; ing. Tudorică Viorel Cristian; Bogdan și Jeana Florea; Romulus Nastasia; Jivan Guțu; Maria Suzana Popeea; dr. Elena Trăistaru; Gh. Constantinescu; Emilian Vasilovici; ing. Corneliu Bucă; Ion Pleșa; Mihalache Nicolae; Stana Dobrescu; Larisa Ștefănescu; ing. Marin Viziru; col (r) Ianu Ion; prof. Guia Elisabeta; Mihai Costache; ing. Dumitru Căldăriu; ing. Emil Ciobănescu; Stela Vălcu; Silvia Bitoiu; prof. Domnița Ștefan; Florica Pavlov; Vera Chenda; Nistor Stroescu; arh. dr. Anton Nițu; preot prof. Theodor Georgescu; Preda Ștefania; dr. Gh. Grigoriu; prof. Dumitru Bobeș; Gabriel Georgescu; Doinița Ungureanu; dr. Dan Erwin Nicolae Ștefănescu; Gh. Stamate; Lucia Niculescu; Cornel Craioveanu; prof. Adina Hascal; prof. univ. Victor Constantinescu; Teddy Hynek.

NATURALIZARI "Journal Officiel", 28 martie 1995, publică numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Ioan Arghiropol, născut la Ploiești; Emilia Victoria Arghiropol (n. Mic), născută la Holod; Irina Bărbulescu, născută la București; Virgil Bărbulescu, născut la București; Vasile Bordei Boca, născut la Mingir; Virgil Dan Dumitrescu, născut la Craiova; Dan Andrei Dumitrescu, născut la București; Veronica Maria Dumitrescu (n. Arabu), născută la Craiova; Radu Gherghinciu, născut la Cîmpina; Sanda Gherghinciu, născută la Nice; Mihnea Andrei Nițescu, născut la București; Maria Alexandra Nițescu, născută la București; Irina Liliana Nițescu (n. Vasiliu), născută la București; Iosif Ruzici, născut la Cluj.

le combat

Directeur: Michel Korné 7/04/95
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 243

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

Le choix de la Roumanie : Réforme rapide ou stagnation et instabilité

par Alfred H. Moses Ambassadeur USA en Roumanie

Article publié le 17 Mars 1995, dans *International Herald Tribune*.

Bucarest - Pour bien des gens à l'Ouest, mentionner la Roumanie rappelle les images du procès d'Elena et Nicolae Ceausescu, des enfants abandonnés dans des orphelinats surpeuplés, mal équipés, où l'image d'une économie dévastée par 40 ans d'oppression communiste. Mais qu'offre l'avenir 5 ans après la révolution qui a mis fin au régime communiste?

La Roumanie est un pays potentiellement riche. C'est-à-dire, elle a des ressources naturelles abondantes, y compris du pétrole, et une main d'oeuvre éduquée et bien formée. Sa dette extérieure est réduite. Lorsque le communisme européen s'est effondré en 1989, la dette extérieure polonaise était de 35 milliards USD, celle de la Hongrie de 17 milliards et celle de la Roumanie pratiquement à zéro.

80% du riche terrain agricole roumain appartient actuellement à des privés. Plus de 400 000 entreprises privées ont éclos et emploient au total presque la moitié de la main d'oeuvre. Le Leu roumain a été stabilisé par rapport au dollar depuis près d'un an, grâce à un programme sévère soutenu par le Fond Monétaire International. L'année dernière, le Produit National Brut de la Roumanie s'est accru de plus de 3% et les salaires réels ont augmenté pour la première fois en cinq ans.

L'inflation est tombée à 62 % l'année dernière après avoir atteint 300 % l'année d'avant. Florin Georgescu, Ministre des finances, prédit que l'inflation tombera à 30% cette année, et que le PNB et les salaires vont augmenter à nouveau.

La Roumanie a un gouvernement élu librement. Tous les partis politiques souhaitent des liens plus étroits avec l'Ouest.

Mais le moment de vérité approche rapidement pour la Roumanie. 96% de la production industrielle continue à appartenir à l'Etat. Si la Roumanie n'agit pas rapidement pour privatiser les 6 000 entreprises d'Etat et ne démantèle pas les dinosaures industriels de style soviétique qui lui coûtent 2 milliards de dollars par an, le progrès réalisé à ce jour sera inutile. La stagnation économique et l'extrémisme politique vont vraisemblablement réapparaître.

Afin que le FMI continue à soutenir le programme économique roumain, et que la

Banque Mondiale prête à la Roumanie l'argent dont elle a besoin pour équilibrer ses paiements pendant qu'elle restructure ses entreprises les moins performantes, trois étapes doivent être franchies :

● Le parlement doit adopter une loi sur la privatisation couvrant 3000 petites et moyennes entreprises étatiques, bloquées depuis septembre dans le labyrinthe législatif.

● La Roumanie doit adopter une loi de modèle occidental sur la faillite et créer une bourse des valeurs afin que les actions des sociétés nouvellement créées puissent être achetées et vendues au prix réel du marché. La bourse fournirait également le mécanisme nécessaire pour attirer les capitaux étrangers désespérément nécessaires. Les investissements étrangers en Roumanie totalisent à peine plus d'un milliard de dollars comparés à 8 milliards en Hongrie, un pays dont la population est moins de la moitié de celle de la Roumanie.

● Le gouvernement roumain doit maintenir sa politique monétaire rigoureuse, nonobstant les restrictions qu'elle impose à la population à court terme. Cela n'est pas politiquement populaire dans un pays où les salaires réels ne sont qu'à 60% de ce qu'ils étaient lorsque Mr Ceausescu est tombé. Les politiciens roumains n'ont pas oublié la révolte populaire de 1991 provoquée par la diminution du niveau de vie.

A moins que la Roumanie ne fasse ces choix difficiles, elle entre dans une période de stagnation économique et d'instabilité politique qui réduiront à néant ses chances à devenir un partenaire à part entière de l'Occident.

Cela réveillera certainement les craintes historiques roumaines d'être abandonnée dans un désert politique et de sécurité entre l'Est et l'Ouest. Les Roumains se rappellent l'abandon de la France et de la petite entente à Munich en 1938, laissant la Roumanie se défendre seule entre l'Allemagne nazie et la Russie staliniste, avec ses conséquences dévastatrices.

La Roumanie est maintenant à un point critique dans ses négociations avec le FMI et la Banque Mondiale. L'issue de ces négociations va décider si la Roumanie telle Cendrillon, aura la chance de danser avec le prince charmant ou retournera vivre avec les souris à la cuisine.

LES TROIS ETAPES

par Michel Korné

La Roumanie doit indiscutablement franchir les trois étapes évoquées dans l'article ci-contre, par l'ambassadeur USA pour sortir d'un demi-siècle de stagnation et ne pas créer au centre de l'Europe une zone de sous-développement ou s'installer la misère, la corruption et la violence du pouvoir et des mafias. Formellement elle vient de le faire le 21 Mars. Après 15 mois de tergiversations, le parlement a voté les lois sur la privatisation et la faillite, quatre jours après la parution de l'article!.. Cela prouve que l'Occident peut agir utilement.

Encore faudrait-il que ces lois soient appliquées. L'expérience prouve que cela n'est pas évident.

Certains diplomates et hommes politiques occidentaux se sont félicités que la Roumanie soit une zone de stabilité mais ces appréciations risquent d'avoir été hâtives. Ce ne serait pas la première fois que Bruxelles, Londres, Paris ou Washington n'ait pas vu venir la tempête. Se fiant aux seules apparences du moment, ils n'ont rien fait avant 1989, pour préparer une transition paisible vers l'après communiste, alors que l'interdépendance économique et la Conférence sur la Sécurité et Coopération en Europe (CSCE), leur donnaient des moyens pour agir sur tous les plans.

Une des raisons de cette passivité est le penchant des diplomates à ne discuter qu'avec les autorités en place, même lorsqu'elles refusent manifestement de respecter leurs engagements. C'est le cas des autorités de Bucarest, qui s'étaient engagées, il y a un an envers le Fond Monétaire International (FMI), à franchir les trois étapes, la privatisation, la création d'une bourse des valeurs et la stabilisation monétaire, entre Juin et Septembre 1994.

Il importe peu si ces trois étapes soient franchies par le pouvoir ou par l'opposition, à condition qu'elles le soient conformément aux modalités définies avec le FMI car ce sont celles des économies modernes. Sans cela, il ne peut y avoir de progrès harmonieux et viable, dans le monde moderne.

□

Les dirigeants roumains actuels sont opposés aux réformes, considérant qu'elles entraîneraient la perte de leur pouvoir. De ce fait, pendant les cinq années consécutives à la chute de Ceausescu, la Roumanie a régressé, bien plus que ne le montre la baisse des salaires et des revenus.

Il y a cinq ans, les industries roumaines étaient déjà obsolètes mais si elles avaient été privatisées rapidement elles auraient pu trouver des partenaires étrangers disposés à investir. Depuis les investisseurs étrangers ont trouvé mieux dans des pays voisins et se montrent plus réservés pour les reprendre alors qu'elles sont encore plus délabrées.

Les grands bénéficiaires du régime ont choisi

Suite page II →

Suite de la page I

d'épuiser les entreprises d'Etat qu'ils contrôlaient, se refusant de les privatiser, pour accumuler des milliards de Lei, et des millions de Dollars, de Marks ou de Francs. Ils vont bientôt se rendre compte qu'ils ne rattraperont jamais les années perdues. Faute d'avoir fait le choix à temps, les entreprises qu'ils se sont appropriées, risquent de disparaître des circuits économiques européens. Les sommes qu'ils ont accumulées ne compenseront jamais ces pertes.

Les investisseurs étrangers paieront moins et se rattraperont sur des bas salaires. De ce fait, le pouvoir d'achat risque de stagner plus longtemps en Roumanie que dans le reste de l'Europe du Centre, ce qui réduira les débouchés offerts par le marché roumain, et l'intérêt que le pays présente pour l'ensemble de l'Europe.

La jeune génération y compris les petits enfants des actuels dirigeants en fera les frais dans les dix années à venir.

La politique suivie par Iliescu depuis 1990 aura des effets néfastes, même à plus long terme. Avant 1989 le développement de l'ensemble de l'Europe du Centre était freiné par l'intégration de cette région au COMECON. L'effondrement du communisme a permis aux divers pays de s'engager dans la voie de l'économie de marché. La Roumanie a le moins profité de cette opportunité, perdant ainsi un temps précieux. Comparée à celle de ses voisins, seule la politique belliqueuse imposée par Milosevic aux Serbes, s'est avérée encore plus néfaste dans cette partie du continent.

Croire qu'après cinq années d'une politique de stagnation, le pouvoir pourrait changer, serait pour le moins hasardeux. L'ambassadeur de Washington voit dans ce cas Cendrillon, en l'occurrence la Roumanie, reléguée à la cuisine avec les souris.

Ce n'est pas l'alternative qui nous convient. Une autre politique est possible et l'Occident peut contribuer à sa réussite si l'Union Européenne et les USA agissent de concert.

L'argument selon lequel les dissensions de l'opposition roumaine ne permettraient guère de trouver un autre interlocuteur que le pouvoir n'est que partiellement vrai. Les divisions de l'opposition ont souvent été amplifiées par les appuis contradictoires trouvés auprès des gouvernants et partis politiques occidentaux.

Le manque d'une politique occidentale cohérente a contribué aux divergences entre Paris, Bonn et Washington, la France soutenant un socialisme qui n'existait guère, l'Allemagne et l'Amérique hésitant entre des pseudo-libéraux et des chrétiens démocrates récents.

La politique française n'a pas été un succès. Elle a oscillé entre Roman et Iliescu au détriment de l'influence française en Roumanie. L'Allemagne qui a pourtant moins investie, voit son influence s'accroître.

Si la loi électorale, majoritaire, inspirée du modèle allemand, est adoptée, il y a beaucoup de chance que d'autres institutions allemandes servent de modèle aux institutions roumaines.

Le système électoral proportionnel inspiré de la 4ème République Française et adopté par la Roumanie en 1990, a été une des causes de l'impasse politique du pays. L'adoption du vote majoritaire ne peut être que salutaire. Sur ce plan, le système actuel français est aussi valable que celui d'outre Rhin, mais les conseillers français auraient du faire valoir ses avantages auprès des Roumains il y a cinq ans, car ils connaissent les inconvénients de la proportionnelle en France.

Alors qu'en Roumanie, la popularité du pouvoir

s'effrite, la diplomatie française continue à déclarer qu'elle a pour seul interlocuteur, ce pouvoir, tout en soutenant en sous-marin ou à travers l'Internationale Socialiste, Petre Roman et son Parti Démocratique (PD) d'opposition.

Cette position dont les résultats passés ont été décevants, ne tient nullement compte de l'évolution récente des forces politiques et de l'opinion publique roumaine.

Les dissensions de l'opposition tendent à se clarifier, ce qui ne veut pas dire qu'elles disparaissent. Cela peut toutefois conduire à une alternative au pouvoir actuel. Soutenue par l'Occident, cette perspective peut contraindre les détenteurs du pouvoir actuel à franchir les trois étapes avant les élections prévues pour Septembre 1996.

La stratégie alternative part de la constatation que le pouvoir et les partis extrémistes qui le soutiennent dans les deux Chambres, sont minoritaires dans le pays, totalisant moins de 40% des intentions de votes.

L'opposition totalise 60%, mais elle est divisée entre les centristes de la Convention Démocratique (CDR) et différents libéraux qui souhaitent former une "grande coalition" avec les sociaux démocrates et le parti démocrate (PD) ex-gouvernemental de Petre Roman.

Après la sortie des libéraux du CDR, en Mars, il est possible que la Convention n'obtienne que de 35 à 40 % d'intentions de vote alors que la Coalition Socio-libérale, si tant est qu'elle parvienne à se réaliser, risque de se situer entre 20 et 25%.

L'opposition ne peut donc gagner la majorité dans les deux chambres que si les deux tendances agissent de concert. Cela n'implique pas la constitution d'un gouvernement de coalition qui ne serait pas viable, mais la poursuite d'objectifs communs, dont en premier lieu les trois étapes évoquées.

Les pouvoirs du Président étant considérables, son élection en Septembre 1996 revêtra une importance plus grande que celle du parlement.

Le CDR a pour candidat le professeur Emile Constantinescu, qui avait déjà obtenu 37% des voix en 1992; alors qu'il était peu connu. Les sondages le créditent de 51-53% d'opinions favorables, alors que le président actuel fluctue entre 40 et 60% suivant qu'il s'agit de sondages de l'opposition ou du pouvoir...

L'éventuelle Coalition socialisto-libérale n'a pour le moment pas de candidat. Aucun des libéraux ayant quitté le CDR ne peut espérer rassembler les voix de tous les opposants. Roman et ses ex-ministres, portent encore le poids d'un gouvernement qui a échoué, et accumulé des affaires de corruption.

Le successeur de Roman, Theodor Stolojan, bénéficie indubitablement d'opinions favorables aussi bien parmi les Centristes qu'auprès des Sociaux-libéraux. Comme premier ministre du gouvernement de 1992 à 1994, il peut toutefois être rendu responsable à tout moment de diverses affaires de corruption. Son nom a déjà été évoqué à plusieurs reprises par la presse favorable au président, sans qu'une campagne soit orchestrée contre lui. La situation risque de changer s'il se déclarait candidat à la présidence contre Iliescu. Ce ne serait plus la presse, peu lue, mais surtout la télévision, dont l'audience est nationale, qui véhiculerait les insinuations qu'il aurait du mal à démontrer comme étant fausses.

Stolojan n'a d'ailleurs aucune raison de se presser. Il ne fera sûrement pas le plein des voix de

l'opposition, notamment pas celle des 10% de monarchistes et anti-communistes pour lesquels il ne sera qu'un des bénéficiaires du régime. Il est par ailleurs suffisamment jeune pour pouvoir attendre quatre voire même huit ans avant de briger la présidence.

Ce contexte rend possible une entente limitée entre les deux courants de l'opposition, dans la mesure où Petre Roman et son éventuelle coalition ne se laisserait pas berné une fois de plus par Iliescu et les forces occultes qui le soutiennent. Il n'aurait d'ailleurs aucun intérêt, car il perdrait la seule chance qui lui reste de créer un parti sans lequel il ira du mal à revenir au pouvoir.

En appuyant Emile Constantinescu, candidat à la présidence désigné par les centristes du CDR, sans pour autant vouloir former avec eux un gouvernement, Roman et son parti pourrait en cas de succès, récupérer la majeure partie des cadres qui l'ont quitté après 1992 pour rejoindre le parti d'Iliescu (PDSR). Cela lui laisserait également le temps de structurer son Parti Démocrate pour englober à la fois les éléments de l'ancienne Nomenclature devenus sociaux-démocrates et les libéraux de fraîche date qui ne peuvent se passer de l'Etat et des rôles qu'ils entendent y jouer.

Une telle entente suppose de régler le passif de l'époque totalitaire, y compris celui des crimes et collaborations avec l'ex-Securitate. La crainte des règlements de comptes a été un des principaux facteurs rarement évoqué, mais non moins réel, dont le pouvoir s'est servi pour convaincre bien des gens ayant fait des compromis, à voter pour Iliescu.

La publication des dossiers de l'ex-Securitate, suivant la pratique appliquée en ex-RDA, ainsi qu'une loi d'amnistie à soumettre au référendum, serait de nature à mettre un terme à cette période dont le souvenir continue à empoisonner le climat politique roumain.

En cas de victoire d'Emile Constantinescu sur Iliescu ou sur tout autre candidat des forces que ce dernier représente, il faudrait éviter un gouvernement hybride réunissant les deux courants de l'opposition, qui irait rapidement à l'échec. Les centristes du CDR devraient former seul un gouvernement homogène. Leur tâche ne sera certainement pas facile d'autant qu'ils manquent d'expérience et ne bénéficient pas du soutien de cadres de l'administration. Le soutien des Sociaux-libéraux leur sera nécessaire. Dans la mesure où un système d'alternance aura été mis en place et que la Roumanie disposera de deux forces politiques pouvant se relayer, un pas énorme aura été accompli.

L'alliance entre Centristes et Sociaux-libéraux devra toutefois non seulement franchir les étapes indispensables à la privatisation mais aussi supprimer le Service Roumain d'Information (SRI) ainsi que les autres services secrets et restructurer l'armée dont le rôle politique est désastreux et l'efficacité militaire douteuse.

Si les polices secrètes ne sont pas démantelées et l'armée n'est pas restructurée, le pouvoir ne changera pas et aucune des étapes ne sera achevée.

Une alliance entre les sociaux-libéraux et l'actuelle coalition gouvernementale ne pourrait que rééditer les périodes des gouvernements Roman ou Stolojan, pendant lesquelles des lois furent votées, qui ont été appliquées dans un esprit contraire à leur lettre.

En agissant de concert, les deux courants de l'opposition permettront à la Roumanie de préparer son intégration dans l'Union Européenne.